

Гнаповський Андрій

Науковий керівник – Іщук О. В., кандидат історичних наук, викладач.

НЕОЯЗИЧНИЦТВО В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ СПРИЙНЯТТЯ ТА РОЗУМІННЯ РІДНОВІРСЬКИХ ГРОМАД

У статті проаналізовано особливості розвитку неоязичництва в Україні, тенденції поширення рідновірських поглядів у суспільстві, охарактеризовано діяльність рідновірських організацій в Україні, та ідейних засад цих організацій.

Ключові слова: *рідновірство, неоязичництво, давньоязичницькій, неорелігія.*

In the article analyzes the features of neopaganism in Ukraine, tendencies common rodnovercheskih attitudes in society, characteristic activity nativefaith organizations in Ukraine, and ideological foundations of these organizations.

Key words: *Native Belief, neopaganism, ancient pagan, neoreligions.*

Палітра нетрадиційної релігійності в сучасній Україні дуже різноманітна, що й призвело до активізації уваги з боку науковців до вивчення цих течій. Одним із яскравих феноменів новітніх релігійних рухів (НРР) є неоязичницькі вірування особливо активно поширювались на теренах України в роки перебудови і в перші роки незалежності, тобто з відродженням ролі релігії в державі. Певному успіху нетрадиційних релігій в Україні сприяли також їхні новизна, оригінальність вірувань, екзотичність обрядів і молитовних відправ. Для розвитку неоязичництва доволі важливою буде робота по вивченню вірувань дохристиянського періоду на Русі, що дало змогу детальніше відтворити картину вірувань та обрядодійств, що були притаманні нашим предкам. Всі ті релігійні уподобання, та їх переосмислення на монотеїстичний лад рідновірами надало давньоязичницькій культурі нове життя в сучасному суспільстві.

Актуальною метою цієї статті є дослідження причин стрімкого розвитку неоязичництва на території України, чому саме

люди шукають вияв релігійності не в традиційних церквах, а в давніх дохристиянських віруваннях і чим це зумовлено.

Діяльність неоязичницьких організацій в Україні на сьогодні стала об'єктом системних наукових досліджень вітчизняних релігієзнавців таких як Л.Филипович, П. Косуха, А. Колодний, Г. Лозко, В. Осипчук, Л. Силенко, В. Петрик.

Мета: дослідити особливості становлення та розвитку неязичницьких організацій в Україні. Це вимагає вирішення ряду завдань таких як: аналіз особливостей розвитку неоязичництва на Україні, визначення діяльності рідновірських організацій в Україні, та ідеї цих організацій.

Появу нових релігійних феноменів не варто сприймати як особливість лише ХХ ст. Всім релігіям і у всі часи притаманними були зміни застарілих догм релігійних вчень і культів новими формами релігійного вшанування. І такий шлях, власне, є єдино можливим у розвитку релігійної сфери. Сучасні новітні неорелігійні течії – це не ухил історії, не агресія чужих ідеологій, не примха чи зловмисне бажання якогось авторитетного лідера, а законмірне явище, що детерміноване багатьма факторами [3, с. 182].

Серед тих суто українських обставин, які сприяли появі і поширенню новітніх релігійних течій слід назвати соціально-економічну й політичну нестабільність українського суспільства, яке постійно провокує появу почуття невпевненості, соціальної і духовної незахищеності, формує невизначену, навіть індивідуальну свідомість у народу [1].

Глобальна криза церкви й традиційної релігійності спричинила появу новітніх релігійних течій. Таким чином, своє національне відродження Україна зустріла відсутністю потужного традиційного релігійного руху, альтернативної йому антирелігійної системи цінностей, будь-якої державно-національної ідеології, що ґрунтується на духовних підвалинах.

Успіх в поширенні рідновірства можна пов'язати і з тим, що в Україні загалом існують давні традиції віротерпимості. Українці ніколи не були моноконфесійними, тобто через необхідність ними визнавалися права на існування інших релігій. Україна часто прагнула до релігійного синкретизму.

Поруч із названими зовнішніми причинами порушення неорухів можна виокремити ще й цілий ряд внутрішніх мотивів, які визначають можливості пошуків людиною духовно-ціннісних орієнтирів. Але більшість прихильників НРР шукають

в неорелігіях можливість духовного збагачення й вдосконалення, задоволення своїх інтелектуальних та пізнавальних потреб, пов'язаними істинними уявленнями про Бога, світ, людину, її внутрішнє життя. Неоязичництво, на визнання самих adeptів цих рухів, дає їм можливість відчутти свій зв'язок з трансцендентним, включитися в соціально корисну, духовно означену діяльність, зняти напругу у відношеннях із світом, іншими людьми тощо.

Етапи розвитку неоязичництва в Україні відрізняються від європейських і американських етапів поширення цієї релігійної організації. В країнах Європи та Америки НРР виникають як протест проти існуючої релігії в державі. Українське неоязичництво виникло як рух нечисленних інтелектуалів, які у 60-х рр. ХХ ст. асоціювали неорелігійні рухи як відродження української державності і повернення до віри своїх предків.

Новітні неоязичницькі організації виникли в Україні не так давно, особливого поштовху в розвитку вони набули не з ранніх стадій, а приблизно у 80 – 90-ті рр. минулого століття. Зацікавлення людей медитаційною практикою, культурою рідного краю, давніми бойовими традиціями й вивчення та порівняння вед з українськими літописами навертає щорічно чимало прихильників до рідновірства [5].

Витоки українського неоязичництва пов'язані з іменем професора Володимира Шаяна та його течії «Рідна Віра», яка в подальшому розвитку трансформувалась у релігійно-націоналістичне вчення. До ідеї відродження язичництва підштовхнули його студії індуїзму, а також давніх релігій – ведизму, брахманізму та зороастризму. Він помітив велику тотожність у світосприйнятті давніх арій та сучасних йому українців. Після смерті В. Шаяна його дітище не зникло, а побачило розвиток в подальших неорелігійних організаціях України. У 1993 р. у Києві була зареєстрована рідновірська громада, члени якої визнавали себе послідовниками В. Шаяна. Ця громада нині має назву Громада українських язичників «Праволав'я», очолювана волхвицею Зореславою (Галиною Лозко). Її ж зусиллями в травні 2001 р. було зареєстровано Об'єднання Рідновірів України, як релігійний центр громад Української Рідної Віри (який налічує лише 5, в Харкові, Чернігівській, Київській та Хмельницькій областях) [4, с. 50].

15 червня 2003 р. на священній для всіх рідновірів горі Богит було урочисто проголошено про відродження споконвічної релігії українців-русичів, яку названо було Рідною Православною

Вірою. На сьогоднішній день існує 10 громад Рідної Православної Віри, що об'єднують рідновірів Поділля, Київщини, Черкащини, Приазов'я, Закарпаття та Запоріжжя. Конфесію очолює з титулом – Його Світлість Верховний Волхв Рідної Православної Віри Володимир Куровський [7].

Неоязичницькі громади Рідновірів підкреслюють свої монотеїстичні характери, тобто віру в Перуна, чи присутність в одному богові Прави, Нави і Яви, так звана трисутність одного божества триглав. В собі вони несуть свідомість світу, самоволодіуючу всевишню силу, безмежність, вічність, силу, яка все облагороджує, дія, яка творить в людині бажання жити, бажання бачити себе в діях своїх, бажання працювати, учитися, самоутверджуватись і смерти в обороні життя, в обороні племені свого.

Український тризуб фігурує в рідновірстві як центральний символ ритуалу «три суття, триїстина, триглав». Стверджується, що трисуття, починається з епохи Трипілля, й символізувало три основи життя : Нави (Дуж), Яви (Матерія) й Прави (Духовне і Матеріальне життя) [9].

Дивлячись вцілому на світоглядну традицію неоязичництва рідновірство не є складною системою, яка в собі несе велику кількість свят і необхідність беззастережливого їх виконання. Існує невелика кількість етичних правил, які є важливими для виконання. Літочислення ведеться від знаходження трипільської культури, що в собі показує нам той момент який засвідчує, що неоязичники ідентифікують себе як нащадки цієї давньої цивілізації.

Будучи, по суті, нечисленними, неорелігійні організації впливають деякою мірою на формування певних національних норм в Україні, впроваджують у вжиток велику кількість понять, які, в свою чергу, є доволі необхідними для національного розвитку українського суспільства. За допомогою adeptів НРР ми все більше зацікавлюємось вивченням слов'янської культури. Про яку сучасне наукове товариство маємо взагалі мізерні знання [4 с.23 – 25].

У подальшому розвитку України новітні релігійні неоязичницькі організації будуть розвиватись й поширюватись новими віруючими, через розчарування певною категорією віруючих людей в традиційних ортодоксальних церквах.

У результаті здійсненого дослідження приходимо до висновку про те, що розвиток неоязичницьких громад з моменту їх заснування продовжується. З'являються літературні твори при-

хильників цього напрямку, які охарактеризовують життя у неоязичницьких громадах, що допомагає науковцям досліджувати їх побут і обрядовість. Щодо самої обрядодії в неоязичницьких громадах є постійним елементом для дискусій в самих громадах. Для вирішення цих та інших проблем розвитку рідновірства організовуються всеукраїнські зїзди й конференції, на яких вирішуються найбільш проблематичні питання громад.

Аналіз причин та умов виникнення неоязичництва в Україні, які полегшують розуміння сутності цього явища як в світовому, так і державних, національних масштабах також якісна оцінка новітніх релігійних явищ, тих закономірностей, що поширюють їх і функціонування в світі та Україні за допомогою наукових досліджень підхопленими бурхливими зацікавленнями населення, що прагнуло нових вражень і відкриттів, які надавали більше відомостей про давні вірування і можливості відновлення. Занепад традиційної церкви й нестача соціально-економічної й політичної стабільності в українському суспільстві дало поштовх виникненню НРР в нашій державі.

Список використаних джерел та літератури:

1. Єленський В. Релігія після комунізму / НАН України. Від-ня релігієзнавства Ін-ту філософії ім. Г.С. Сковороди. – К., 2002. – 420 с.
2. Петрик В. Новітні та нетрадиційні релігії, містичні рухи у суспільно-політичній сфері України: Монографія (навчальний посібник) (За ред. З. І. Тимошенко) / Петрик В. М., Ліштенштейн Є. В., Сьомін С. В. та ін. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – 332 с.
3. Колодний А.М. Україна в її релігійних виявах: монографія. – Львів: Сполом, 2005. – 336 с.
4. Релігійна панорама. – К., 2000. Випуск 2. – С.50-59.
5. Релігійна мережа України. Таблиця змін за даними на 1 січня відповідного року // Релігійна панорама. – 2012. – Випуск 2. – С.62-72.
6. Обряд, обрядодія [Електроний ресурс]. – Режим доступу: org.ua/index.php
7. Рідне Вогнище Рідної Православної Віри // [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://alaty.org.ua/>
8. Історія релігії в Україні. Т. 8: Нові релігії України. – Київ, 2010. – С. 329-345.
9. Неоязичництво в сучасних релігійних шуканнях українців / [Електроний ресурс]. – Режим доступу <http://www.religion.in.ua/main/analitica/15158-neoyazichnictvo-v-suchasnix-religijnix-shukannyaх-ukrayinciv.html>